

شہریارِ مُلکِ سُخَن

با

منظومہ فارسی سلام بر حیدر بابا

دکتر بہروز ثروتیان

ثروتیان، بهروز، ۱۳۱۶ - مترجم و گردآورنده
 شهریار مُلک سَخَن با منظومهٔ فارسی سلام بر حیدربابا / بهروز ثروتیان --
 تهران: دستان، ۱۳۸۵ .
 شابک ۹۶۴-۷۶۴۲-۸۰-۶ . ISBN 964-7642-80-6
 بها: ۶۰۰۰ ریال
 فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.
 کتابنامه و واژه‌نامه به صورت زیرنویس
 سلام بر حیدربابا -- شهریار، محمدحسین، ۱۳۶۷-۱۳۸۵ -- شهریار،
 محمدحسین، ۱۳۶۷-۱۳۸۵ -- مقاله‌ها و خطابه‌ها -- شعر ترکی -- ایران قرن ۱۴
 -- ترجمه شده به فارسی -- شعر فارسی -- قرن ۱۴ .
 PIR ۸۱۲۹ / ۱۳۸۵ ۹ش ۴
 ۸ فا ۱/۶۲
 کتابخانه ملی ایران
 م ۸۵-۲۱۳۵۱

میدان انقلاب، خ اردیبهشت، خ وحیدنظری، بلاک ۲۸۲ . تلفن: ۶۶۹۵۴۸۰

نام کتاب: شهریار مُلک سَخَن با منظومهٔ فارسی سلام بر حیدربابا
 نوشتهٔ دکتر بهروز ثروتیان

چاپ اول: ۱۳۸۵ - شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

چاپ: سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

ISBN : 964-7642-80-6

شابک: ۹۶۴-۷۶۴۲-۸۰-۶

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

تلفن پخش: ۶۶۴۶۱۰۲۱

مقدمه

آوازه استاد شهریار و شعر جان‌پرور او، آفاق و انفس را درنوردیده و ملک دلها را تسخیر کرده است. این شهرت و موفقیت کم نظیر را می‌توان برآیند اشعار درخشان و قوی، تنوع موضوعی، شکلی و سبکی، کمیّت و ذولسانین بودن استاد در شاعری دانست. اگر ویژگیهای آثار استاد را به همین چند مورد برشمرده محدود و محصور کنیم، بازشناسی شخصیت و شعر ایشان، پژوهشگران و منتقدانی جامع‌الاطراف را طلب می‌کند. بعضی از بزرگان درباره‌ی غزلهای شاعر، استادانه سخن گفته‌اند، بعضی در بررسی شعرهای ترکی ایشان چیرگی خیره‌کننده‌ای از خود نشان داده‌اند، بعضی دیگر هم درباره‌ی حیات و شخصیت شهریار سخن، ناگفته‌ها گفته‌اند، و برخی مضامین آثارش را به خوبی تحلیل کرده‌اند. اما متأسفانه معدود محققان و مدققان جامع‌الاطرافی که شایستگی پژوهش درباره‌ی شهریار را داشته‌اند، تاکنون گام جدی در جهت شناخت قلمرو استاد و اشعارش برنداشته‌اند.

و اینک استاد فرزانه، آقای دکتر بهروز ثروتیان که در شناخت توأمان ادبیات کهن و معاصر فارسی و ترکی ایران ماست، سالها پیش با برگردان بخش نخست منظومه «حیدربابایه سلام» (سلام بر حیدربابا. سروش، ۱۳۷۴) به طور جدی قدم در این مخزن‌الاسرار نهاد.

با انتشار ترجمه‌ی دکتر ثروتیان، امواج متعدد و متداخل، اما اغلب ضعیف نهضت ترجمه‌ی حیدربابایه سلام - که با درگذشت شاعر حیدربابا آغاز شده بود - به یکباره فروکش کرد. درباره‌ی ترجمه‌ی دکتر ثروتیان بسیار گفته و کمتر نوشته شده است. اما

همه اقوال در یک نکته هم آواز بودند: «حد همین است سخندانی و زیبایی را». اگر چه دکتر ثروتیان، خود در مقدمه سلام بر حیدربابا، ترجمه خود را آخرین و کامل‌ترین برگردان منظومه ندانسته و ارائه «ترجمه‌های زیباتر و بهتر» را از سوی دیگران آرزو کرده است، اما باگذشت بیش از یک دهه، گویی همه، حضور «سلام بر حیدربابا» را به رسمیت پذیرفته‌اند.

استعداد شاعری و چیرگی دکتر ثروتیان به ادبیات کهن و معاصر فارسی و نیز تسلط ایشان به ادبیات ترکی آذربایجانی (حداقل در حوزه ادبی ایران)، موجب شده است که ایشان در این ساحت، گوی سبقت را از همگان برابند. در کتاب حاضر افزون بر یادداشت‌هایی که درباره زندگی و شخصیت استاد شهریار و حدیث شوریدگی و شیفته‌گی اش آمده است، برگردان منظوم بخش یکم و دوم حیدربابا و نیز ترجمه قریب به بیست شعر از دیوان ترکی شاعر نیز موجود می‌باشد.

این کتاب که به مناسبت یکصدمین زادسال شاعر، از سوی ستاد بزرگداشت یکصدمین سال تولد استاد شهریار و انتشارات دستان منتشر می‌شود را می‌توان نخستین اهتمام جدی در شناساندن اشعار ترکی شاعر به فارسی زبانان هموطن و دور از وطن دانست. امید است که تفاوت زبانی مانع تعامل میان بخش‌های گونه‌گون ادبیات کهن پیشینه ایران زمین نباشد. در پایان، سپاسگویی از عنایت ویژه جناب آقای دکتر احمدی‌نژاد (مقام محترم ریاست جمهوری) و نیز امعان نظر جناب آقای مهندس رحیم مشایی (معاون محترم رئیس جمهوری و ریاست سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری) را در فراهم کردن امکان برگزاری همایش صدمین سال تولد استاد شهریار بر خود فرض می‌دانم.

برگزاری این همایش، آغازگه سلسله اقدامات فرهنگی ویژه از سوی سازمان میراث فرهنگی و گردشگری در بازشناساندن شخصیت و آثار استاد سید محمدحسین شهریار تبریزی است.

فهرست مطالب

بخش اول: پیشگفتار

۱۷ سالشمار استاد زنده‌یاد شهریار
۲۰ سرانجام
۲۳ سخنی کوتاه دربارهٔ این کتاب
۲۹ زندگی خصوصی شهریار
۳۷ عظمت کوه‌ها
۳۷ (۱) اساطیر و افسانه‌ها
۴۴ (۲) پیرامون خطاب شهریار با کوه حیدرآباد
۵۲ شعری که شهریار دوست می‌دارد

بخش دوم: حدیث عشق شهریار مُلک سخن

۵۷ حدیث عشق شهریارِ مُلک سخن
۵۷ (۱) آغاز زندگی
۶۰ (۲) عشق جانسوز
۶۲ (۲-۱) آشنایان استاد شهریار در دوران عاشقی وی
۶۶ (۲-۲) عشق نافرجام
۷۴ (۲-۳) خاطرهٔ بهجت‌آباد
۸۱ (۲-۴) حالا چرا؟

۲-۵) انگیزهٔ سرودن یک غزل در سال ۱۳۴۷ از آقای بژیوک نیک‌اندیش ۸۶

بخش سوم: مقاله‌ها و منظومه‌های ترکی با ترجمهٔ فارسی آنها

۱۰۵	شهریارا بگشا پنجره
۱۱۲	منظومهٔ ترکی زنده‌یاد بولود قراچورلو «سهند» به استاد شهریار
۱۳۲	سهندیم! (استاد شهریارین جوابی)
۱۴۲	سهند من
۱۴۳	سهند من!
۱۵۴	غوغا در قفقاز و ترکیه و
۱۷۵	شاطر اوغلان
۱۷۷	ترجمهٔ شعر شاطر اوغلان
۱۷۹	خان ننه
۱۸۱	ترجمهٔ شعر خان‌ننه، مادر بزرگم!
۱۸۴	یالان دنیا
۱۸۶	ترجمهٔ شعر دنیای پوچ و دروغ
۱۸۸	مجنون
۱۸۸	ترجمهٔ شعر مجنون
۱۸۹	دریا ائله‌دیم
۱۹۰	ترجمهٔ شعر دریا کردم
۱۹۳	یادی از دیدار نیما و شهریار
۱۹۶	شهرت جهانی شهریار
۲۰۲	تأثیر عاشیق‌های آذربایجان در خلق آثار ترکی آذری شهریار
۲۱۰	گوزومون یاشلاری
۲۱۱	ترجمهٔ شعر اشک‌های چشم من
۲۱۲	ویژگی‌های هنری شهریار
۲۲۶	گنتمه ترسابالاسی
۲۲۷	ترجمهٔ شعر دختر ترسا

۲۲۹ خیال و حقیقت
۲۳۷ استادان موسیقی معاصر در شعر استاد شهریار
۲۵۴ زمان سَنَسی
۲۵۵ ترجمه شعر صدای زمان
۲۵۷ خاطره‌هایی درباره شهریار
۲۶۷ تورکون دلیلی
۲۶۸ ترجمه شعر زبان ترکی
۲۷۰ نکته
۲۷۱ بهجت‌آباد خاطره سی
۲۷۲ یادداشت درباره خاطره بهجت‌آباد
۲۷۳ ترجمه شعر خاطره بهجت‌آباد
۲۷۵ یاتا بیلمه بیرم
۲۷۶ یادداشت درباره شعر خوابم نمی‌برد
۲۷۸ ترجمه شعر خوابم نمی‌برد
۲۸۰ عزیزه
۲۸۱ ترجمه شعر عزیزه
۲۸۳ بلالی باش
۲۸۴ یادداشت درباره شعر «سری پر بلا»
۲۸۹ ترجمه شعر سری پر بلا
۲۹۱ صابربین خوروزی
۲۹۲ ترجمه شعر خروس علی اکبر صابر
۲۹۳ اویون اولدوق
۲۹۳ ترجمه شعر بازی شدیم
۲۹۴ آلاه وعده سی!
۲۹۴ ترجمه شعر وعده الهی
۲۹۵ چابالیر اورک سینه مده
۲۹۶ ترجمه شعر دلم در سینه می‌تپد

۲۹۷	نثجه کنجدی [عمرون]
۲۹۷	ترجمه شعر گذشت عمر
۲۹۸	درباره حیدربابای شهریار
۳۰۶	شهریارین آنا دیلینده شعرلری
۳۱۷	شعرهای شهریار به زبان مادری
۳۲۸	توضیحاتی درباره دیوان ترکی استاد شهریار

بخش چهارم: منظومه فارسی سلام بر حیدربابا

۳۳۳	دیباچه‌ای برای سلام بر حیدربابا
۳۳۷	باز اینک «حیدربابا» در چامه زیبای فارسی
۳۴۳	پیشگفتار
۳۵۳	درباره منظومه حیدربابا
۳۶۱	دشواری کار
۳۶۳	روش ترجمه
۳۶۵	سلام بر حیدربابا
۳۸۰	پوزش مترجم
۳۸۱	متن ترکی حیدربابایه سلام

بخش پنجم: حیدربابایا سلام

۴۱۵	ایکنجی «حیدربابایا سلام»
۴۲۵	ترجمه بخش دوم سلام بر حیدربابا
۴۲۷	سلام بر حیدربابا

بخش ششم: پایان سخن

۴۳۹	محمد
۴۴۱	مناجات
۴۴۲	درد دل شهریار
۴۴۲	شتاب شتاب
۴۴۳	ماه سفر کرده

۴۴۱ من و ماه
۴۴۴ بازگشت به وطن
۴۴۴ در ماتم پدر
۴۴۵ شهریار و شعر و موسیقی
۴۴۵ ساز صبا
۴۴۶ نفرین
۴۴۶ در راه زندگانی
۴۴۷ غوغا می‌کنی
۴۴۸ پریشان روزگاری
۴۴۹ شاعر افسانه
۴۵۰ بوی پیراهن
۴۵۰ سال‌های ناکامی
۴۵۱ به یاد تهران
۴۵۱ شهریار و مفتون
۴۵۲ به شاعر ما مفتون
۴۵۲ جمع و تفریق
۴۵۳ مقام انسانی
۴۵۳ انتحار تدریجی
۴۵۴ بخت نگونسار
۴۵۴ آغوش ماه
۴۵۵ دریاچه اشک
۴۵۵ به یاد مرحوم ملک‌الشعراى بهار
۴۶۰ سرنوشت عشق
۴۶۱ زیارت کمال‌الملک
۴۶۷ پیام به انیشتین
۴۷۰ ای وای مادرم
۴۷۶ مآخذ